

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Όποιος δεν παίρνει θέση δεν είναι άνθρωπος»

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΒΡΑΣ

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ ΠΑΤΟΥΛΗ, δημοσιογράφος, σύμβουλος ανθρώπινων σχέσεων

«Ποιες αιτίες μας έφεραν ως εδώ, και κυρίως τι πρέπει να κάνουμε;»

Το καλοκαίρι του 2010 μου δόθηκε η ευκαιρία να παρακολουθήσω μία εκδήλωση με τον ανθρωπολόγο Σωτήρη Δημητρίου να μιλά για τα αίτια της κρίσης.¹

Λίγες μέρες μετά είχα ραντεβού με τον αείμνηστο Μανώλη Ρασούλη στο καφέ του Ιανού. Καθώς συζητούσαμε στο πατάρι της Σταδίου, είδα ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για κάποια από τις πολλές εκδόσεις του Νίκου Καρατζά, σχεδιασμένο γραφιστικά με βάση τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες των Ελλήνων συγγραφέων τους.

Παρατηρώντας όλες αυτές τις προσωπικότητες που έχουν αφήσει το στίγμα τους στον πολιτισμό μας, ενώ δίπλα μου είχα μία από αυτές, μου γεννήθηκε η ιδέα να ξεκινήσω μία σειρά συνεντεύξεων με βάση το ερώτημα: «Ποιες αιτίες μας έφεραν ως εδώ, και κυρίως τι πρέπει να κάνουμε;», το οποίο θα απαντούσαν άνθρωποι των γραμμάτων των επιστημών και των τεχνών, καθώς όλη η Ελλάδα είχε αρχίσει να αναρωτιέται που βρίσκονταν, γιατί σιωπούν και κυρίως γιατί δεν παίρνουν θέση.

Σκεφτόμουν πως όλα τα προβλήματα έχουν μία λύση που ανακαλύπτεται όταν όλοι εκείνοι που τους αφορούν τοποθετηθούν, προτείνοντας ο καθένας τη γνώμη του, κάτι που το έμαθα στο ΚΕΘΕΑ – όταν στο μακρινό παρελθόν εκπαιδευόμουν στην πρόληψη ναρκωτικών –, όπως και στο

1. Η ανάλυση του Σωτήρη Δημητρίου ολοκληρωμένη, βρίσκεται στη θεματική ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ.

Εργαστήριο Διερεύνησης Ανθρωπίνων Σχέσεων, και πλέον είχε έρθει η ώρα να το αξιοποιήσω.

Αμέσως, από τον Αύγουστο του 2010, ξεκίνησα να επικοινωνώ με φορείς, συλλόγους, ενώσεις και εκδοτικούς οίκους, για να έρθω σε επαφή με πρόσωπα από όλους τους χώρους της διανόησης, με διαφορετικές ιδιότητες, εργασία ή τόπο διαμονής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, δημοσιεύοντας αργότερα και ανοιχτή πρόσκληση για τη συμμετοχή τους (βλ. tnxs.gr/node/56501).

Στόχος μου ήταν η προσπάθεια επικοινωνίας, διαλόγου, συνεργασίας, επίγνωσης, αλλά και εύρεσης λύσεων (των συμπτωμάτων και ιδίως των προβλημάτων της κρίσης), μέσω του λεγόμενου *brain storming*, που είναι ενδεδειγμένη μέθοδος επίλυσης προβλημάτων, αλλά και της έκφρασης θέσεων – που είναι η αρχή του περάσματος σε πράξη –, όπως π.χ. να υπάρξει μία σύνθεση των προτάσεων κοινής αποδοχής, βάσει των αιτιών και του «τι να κάνουμε;», η οποία θα μπορούσε: 1. Να κυκλοφορήσει όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό για τη δημοσιοποίηση της κατάστασης στη χώρα μας. 2. Να δημιουργήσει έναν προβληματισμό γύρω από το ότι αυτή η κατάσταση αφορά συστηματικά τους πάντες στην Ευρώπη αλλά και στον κόσμο, όσο και: 3. Για την εξεύρεση λύσεων. Και: 4. Να προωθήσει την εξέλιξη αυτού του διαλόγου για ό,τι άλλο μπορούσε να προκύψει από αυτόν.²

Στις αρχές Σεπτεμβρίου του 2010 όταν είχα ολοκληρώσει τις 18 πρώτες συνεντεύξεις (Θεοδωράκης, Μίσσιος, Ρασούλης, Καρακατσάνης, Γιάνναρης, Ζουδιάρης, Χατζάκης, Καζάκης, κ.ά.) και τις είχα στείλει στο έντυπο που είχαμε συμφωνήσει για τη δημοσίευσή τους, χωρίς καμία δικαιολογία αρνήθηκαν. Ακολούθησαν αρκετοί μήνες, όπου προσπάθησα να δημοσιευτούν σε όλες σχεδόν τις εφημερίδες, περιοδικά και *free press* ευρείας κυκλοφορίας

2. Κάποιες μάλιστα από τις συμμετοχές (Γλέζου, Δημητρίου, Πουλικάκου, Roth, κ.λπ.), μεταφράστηκαν από ακτιβιστές όπως ο Λάζαρος Μαυροματίδης, η Christine Cooreman και η Ρένια Πουρνάρα, που βοήθησε για να παρουσιαστεί η έρευνα στο Crisis Art Festival στο Αρέτσο της Ιταλίας το καλοκαίρι του 2013, όπως και ο Κώστας Ντάρας και ο Λάζαρος Μαυροματίδης, οι οποίοι ζουν στη Γαλλία, που χωρίς τη συνεργασία τους δεν θα ήταν δυνατή η ευρεία διάδοση της έρευνας σε ΜΜΕ ειδικά της Γαλλίας (όπως, π.χ., η εφημερίδα *Le Cercle les Echos*, ή και ο Jose Manuel Lamarque με τις δημοσιεύσεις στον ιστότοπο helpthegreekpeople.blogspot.com, αλλά και σε άλλους, όπως οι forumdemocratieque.fr, www.okeanews.fr, κ.λπ.).

στην Ελλάδα, χωρίς καμία θετική ανταπόκριση, μέχρι που η φίλη μου Ξανθίπη Κρικέλλη-Γκλαβοπούλου μου έδωσε την ιδέα να απευθυνθώ στον Στέλιο Κούλογλου, ο οποίος δέχτηκε και τις ανάρτησε στο tnxs.gr τον Δεκέμβρη του 2010³ με πολλές αντιδράσεις και σχόλια από τους αναγνώστες.

Επί τέσσερα χρόνια, από τα 180 πρόσωπα που συμμετείχαν μερικά από αυτά μίλησαν για ένα από τα δύο σκέλη της κεντρικής ερώτησης και 19 πρόσωπα σε υποερωτήματα ανάλογα με την επικαιρότητα, ή ακόμα και με ολόκληρα κείμενα-επιστολές δημοσιευμένες στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας, η οποία και δημιούργησε ένα δημόσιο διάλογο στο tnxs.gr με περισσότερα από 270 άρθρα-συνεντεύξεις⁴ και πλήθος σχολίων αλλά και μηνυμάτων από όλη την Ελλάδα και την Ευρώπη.

Κάπου το 2012 και μετά από 2 χρόνια διεξαγωγής της έρευνας ο Περικλής Σφυρίδης και η Τασούλα Βερβενιώτη μου έδωσαν την ιδέα και τις συμβουλές τους για την έκδοσή της σε βιβλίο, που στη συνέχεια, μετά τη συμφωνία μου με τον Γιώργο Παπαθανασόπουλο και τις Εκδόσεις Κέδρος, υλοποιήθηκε.

Στα συμπεράσματα⁵ αυτής της έκδοσης, με κριτήριο να εκφραστούν όσα ξεχωριστά κατατέθηκαν από τους συμμετέχοντες και κυρίως να γίνουν αντιληπτά όσα οι περισσότεροι από αυτούς συμφώνησαν στις αιτίες και στις λύσεις της κρίσης, διαμορφώθηκαν 16 θεματικές (από τις βασικές ιδιότητες αλλά και από τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο ζωής των συμμετεχόντων), με κάποιες συμμετοχές α) να παρουσιάζονται σχεδόν ολοκληρωμένες⁶ προς ανάγνωση, β) κάποιες άλλες μόνο μέσα από αποσπάσμα-

3. Κάποια από τα πρόσωπα που συμμετέχουν προτάθηκαν από αναγνώστες του tnxs.gr, που με την ευκαιρία αυτή τους ευχαριστώ και πάλι.

4. Σημειώνεται, ενημερωτικά, πως λόγω τεχνικών θεμάτων μετά από καιρό και κατόπιν ανανέωσης του site του tnxs.gr έχει αλλάξει η ημερομηνία δημοσίευσης των πρώτων αυτών συνεντεύξεων σε Ιανουάριο του 2011, και επίσης έχουν διαγραφεί τα σχόλια όπως και οι κοινοποιήσεις του ίδιου άρθρου, αλλά και άλλων άρθρων της έρευνας για τον ίδιο λόγο.

5. Συμμετείχαν 5 ακτιβιστές: Κώστας Κατσιμπρας, Λάζαρος Μαυροματίδης, Anna Bykalyuk, Στέλιος Καβύρης και Ρένια Πουρνάρα.

6. Όσοι από τους αναγνώστες θα ήθελαν να συμμετάσχουν σε μία νέα έρευνα με τίτλο «Αφηγήσεις ζωής στην κρίση», με βάση τα βιώματά τους ως αυθεντικά προσωπικά αποτυπώματα, με κατάθεση της δικής τους εμπειρίας αντιμετώπισης της κρίσης (όπως είναι και η προσωπική μου εμπειρία που μόλις διαβάσατε, η οποία αποτυπώνεται μέσα από την ακτιβιστική αυτή έρευνά μου), μπορούν να στείλουν το κείμενό τους στο e-mail: cratouli@yahoo.gr

τα, και γ) κάποιες μόνο στα συμπεράσματα, κυρίως λόγω περιορισμένου χώρου.

Το βιβλίο κλείνει με τον Επίλογο – μεταφρασμένο στα γαλλικά και αγγλικά – που περιέχει την ενδεικτική σύνοψη των αποτελεσμάτων της έρευνας.⁷

Εύχομαι αυτή η προσπάθεια να βοηθήσει έστω στο ελάχιστο για την επίγνωση των αιτιών της κρίσης – άρα την αποφυγή όσο και την πρόληψή τους στο μέλλον – και την αναζήτηση μιας νέας κοινωνίας ενεργών όσο και συνειδητοποιημένων πολιτών που θα φέρουν εις πέρας αυτό το «τι πρέπει να κάνουμε;» – άρα τη θεραπεία της και την έξοδο μας ανεπιστρεπτή απ’ αυτήν –, υπενθυμίζοντας μέσω όλων αυτών των συμπερασμάτων την ανάγκη για «επανεκκίνηση» του πολιτισμού και συνεπώς του τρόπου της ζωής μας, που πρότεινε η Λουκία Ρικάκη, υπογράφοντας με το μικρό μανιφέστο της:

...Να απολαμβάνεις κάθε πρωί την ανατολή του ήλιου σαν προσευχή στη μέρα που ακολουθεί, να ταξιδεύεις με το νου και το κορμί πάντα ανοιχτά στην ευωδιά της φύσης, να σφίγγεις δυνατά το χέρι στους τρυφερούς ανθρώπους που συναντάς και να αγκαλιάζεις τους βαθιά ανυπότακτους, να γελάς δυνατά με τον παλμό της χαράς, κι όταν κλαις, να μη φοβάσαι τη γεύση των δακρύων σου, πάντα κάτι έχουν να σου πουν, αυτά τα εφήμερα στολίδια των ματιών.

Αλλιώς, «Προτείνω βίαιη εκτόπιση του ντόπιου πληθυσμού και την κάθοδο νέων Δωριέων. Αυτή η παραδεισένια χώρα δεν αξίζει στους κατοίκους της», όπως απάντησε ο Άρης Σφακιανάκης.

Τα έσοδα του βιβλίου επέλεξα να διατεθούν συμβολικά: α) Στη Μέριμνα, που αντιμετωπίζει τις απώλειες στη ζωή των παιδιών και των οικογενειών τους, για προφανείς λόγους, και β) στο ΚΕΘΕΑ (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων) επειδή όχι μόνο με επηρέασε γι’ αυτή την έρευνα όπως ήδη έχω αναφέρει, αλλά και επειδή στις θεραπευτικές κοινότητες απεξάρτησης προτείνεται και κατακτάται ο ανεξάρτητος τρόπος ζωής με γνώμονα τη συνύπαρξη (με τον εαυτό μας και την κοινωνία).

Η ανεξαρτητοποίηση άλλωστε μοιάζει να είναι το ζητούμενο σήμερα,

7. Για όσα αναλυτικά κατέθεσαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, ο αναγνώστης μπορεί να διαβάσει την κάθε απάντηση ξεχωριστά (βλ. περιεχόμενα με τις λεπτομέρειες δημοσίευσης των απαντήσεων στα αντίστοιχα links).

όχι μόνο για τους εξαρτημένους από ναρκωτικά, αλλά και για όλους τους εξαρτημένους από πολύ πιο επικίνδυνες και καταστροφικές «ψυχοτρόπες ουσίες», όπως π.χ. η εξουσία, η βία, το χρήμα, κ.λπ., που ευθύνονται κατά κύριο λόγο για την παγκόσμια κρίση του καταναλωτικού καπιταλιστικού τρόπου ζωής (που βρίσκεται υποκατάστατων ικανοποίησης όλων των ζωτικών αναγκών), όπως ακριβώς καταδεικνύουν και τα αποτελέσματα της έρευνας που κρατάτε στα χέρια σας.

Καλή διεξοδό λοιπόν προς την ανεξαρτησία με οδηγό την παρακάτω φράση στην οποία βασίζεται παγκοσμίως η φιλοσοφία των θεραπευτικών κοινοτήτων απεξάρτησης:

«Θεέ μου, βοήθησέ μας ν' αλλάξουμε αυτά που μπορούμε, να δεχτούμε αυτά που δεν μπορούμε ν' αλλάξουμε, και κυρίως να μάθουμε στη ζωή μας να τα ξεχωρίζουμε....»

ΥΓ.: Διότι προς το παρόν διαφαίνεται μόνο μία ελληνική... άνοιξη, αυτή του Διονύση Τσακνή:

Βλέπω μία άνοιξη

Βλέπω μία άνοιξη χαμένη κι ορφανή
και μια ηλιαχτίδα το σκοτάδι να τη σέρνει.
Ποιος Θεός, ποια μοίρα τις κρατάει στη σιωπή,
ποιος τις δένει...

Δεν υπάρχει πρίγκιπας ούτε και βασιλιάς
ούτε ξόρκια και ευχές δεν τις ελευθερώνουν.
Μόνο άνθρωποι μπορούνε, κάποιιοι από μας,
σα θυμώνουν...

Ένα αχ δεν είναι αρκετό
ούτε και αν σκύβεις το κεφάλι,
ούτε και το αμίλητο νερό ούτε η ζάλη.

Κι ούτε θα με στέρξει το άστρο μου
ούτε θα με λυπηθεί το κύμα,
ούτε θα σωθώ στο κάστρο μου,

αν φοβηθώ και αν δεν κάνω βήμα.

Δεν περνάει ο χρόνος για όποιον είναι φυλακή
και του δεσμοφύλακα η μισή ζωή χαμένη.
Τι κι αν λέω καλός εγώ οι άλλοι είναι οι κακοί,
τι μου μένει...

Ένα αχ δεν είναι αρκετό
ούτε και αν σκύβεις το κεφάλι,
ούτε και το αμίλητο νερό ούτε κι η ζάλη.

Κι ούτε θα με στέρξει το άστρο μου
ούτε θα με λυπηθεί το κύμα,
ούτε θα σωθώ στο κάστρο μου,
αν φοβηθώ και αν δεν κάνω βήμα...

Μουσική-στίχοι: Διονύσης Τσακνής.
Ερμηνεία: Γιώργος Μεράντζας. Από το cd *Όλα είναι εδώ /*
Μικρός Ήρωας (2010)

Υ.Γ. Για δύο από τους 180 συμμετέχοντες της έρευνας σεβαστήκαμε την επιθυμία τους να μη συμμετέχουν στην έκδοση και δεν αναφέρονται.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ, δημοσιογράφος, συγγραφέας, σκηνοθέτης

Σαν λίγο κάρβουνο στο μεγάλο τρένο της αλλαγής

Βρήκα από την πρώτη στιγμή εξαιρετική την ιδέα της Κρυσταλίας Πατούλη να φιλοξενήσει το tnxs.gr μια σειρά από συνεντεύξεις για την κρίση, για το πώς φθάσαμε μέχρι εδώ και τι κάνουμε από δω και πέρα. Για καλή μου τύχη, είχε ήδη προτείνει τη σειρά σε έντυπα και sites, αλλά την είχαν απορρίψει. Η δημοσιογραφική έρευνα που θέτει ουσιαστικά ερωτήματα ρίχνει τις μάσκες: όχι μόνο των συντηρητικών που δεν κρύβουν τι πιστεύουν, αλλά κυρίως εκείνων των μέσων ενημέρωσης που εξαντλούν την προοδευτικότητά τους στο δήθεν εναλλακτικό life style και σε άσκοπους περιπάτους στο νεκροταφείο της Κεντροαριστεράς.

Ένα από τα – λίγα – καλά της κρίσης είναι ακριβώς ότι έπεσαν οι μάσκες. Όπως ακριβώς και στον συμβατικό πόλεμο, έτσι και στον οικονομικό που εδώ και 5 χρόνια βιώνουμε, από τις ηθικές αξίες μέχρι τις φιλίες όλα τίθενται σε δοκιμασία και ξεκαθαρίζουν. Το ίδιο συμβαίνει και με τους πνευματικούς ανθρώπους από τους οποίους η Κρυσταλία ζήτησε συνέντευξη: όσοι είχαν κάτι να πουν δέχθηκαν να μιλήσουν, ξεπερνώντας το σοκ και το φόβο, που τόσο μεγάλο ρόλο έχουν παίξει στην κοινωνική παράλυση που παρατηρούμε. Οι άλλοι το σκέφτονται ακόμη αν και, με την πορεία που έχουν πάρει τα πράγματα στη χώρα, δεν αποκλείεται να σπύσουν να προλάβουν, αντιστασιακοί της τελευταίας στιγμής, το τελευταίο βαγόνι του τρένου της μεγάλης αλλαγής που τόσο χρειάζεται ο τόπος.

Όταν θα τελειώσει ο πόλεμος και θα έχουν περάσει όλα αυτά, τα κείμενα που δημοσιεύονται στο βιβλίο θα αποτελέσουν σίγουρα υλικό για τους μελετητές αυτής της απίστευτης και παράλογης περιπέτειας, στην οποία

μας έριξαν λίγοι πλουτοκράτες και άφθονοι ανεπάγγελτοι και ανίκανοι πολιτικοί, παραδίδοντας τη χώρα στους δανειστές χωρίς να δώσουν την παραμικρή μάχη. Ας ελπίσουμε ότι αυτή η μέρα δεν θα αργήσει πολύ και ότι τα κείμενα αυτού του βιβλίου θα ρίξουν λίγο παραπάνω κάρβουνο στη μηχανή του τρένου, ώστε να φτάσουμε γρηγορότερα στο στόχο: στην αποκατάσταση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της εθνικής μας αξιοπρέπειας.

ΖΗΣΗΣ Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ομότιμος καθηγητής Γενικής και Πολιτικής Κοινωνιολογίας του Τμήματος Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Σημαντική πολιτική πράξη, απαραίτητη για την προώθηση του διαλόγου

Μεταφέρω, πραγματικά, «γλαύκαν εις Αθήνας» επισημαίνοντας πως ο διάλογος, στην υπηρεσία της αλήθειας, αποτελεί ιστορικά κατάκτηση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Στις μέρες μας, ωστόσο, φαίνεται πως εμείς οι Νεοέλληνες, με εξαιρέσεις, βέβαια, που επιβεβαιώνουν τον κανόνα, δεν διαλεγόμαστε, δίνοντας την εντύπωση πως ο καθένας από μας έχει τη δική του ξεχωριστή αλήθεια. Αυτό δείχνει, τουλάχιστον, η εμμονή μας σε κοινοτοπίες, λες και εκείνο που προέχει δεν είναι η σφαιρική και σε βάθος κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα αλλά η προσωπική μας προβολή.

Η χώρα μας βρίσκεται στα πρόθυρα της οικονομικής και κοινωνικής καταστροφής. Ακόμη κι αν ευοδωθούν, όπως διατείνονται οι ασκούντες την εξουσία, οι διαπραγματεύσεις με την Τρόικα, τα προβλήματα της Ελλάδας, τουλάχιστον για τις επόμενες δύο έως τρεις δεκαετίες, δεν πρόκειται να λυθούν, εφόσον, βέβαια, δεν θα υπάρξει νωρίτερα πλήρης κάταρρευση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, το οποίο κλυδωνίζεται κυριολεκτικά εκ βάθρων, όσο κι αν οι θιασώτες του νεοφιλελευθερισμού θέλουν να μας πείσουν πως η σημερινή κρίση αποτελεί συγκυριακό σύμπτωμα και όχι δομική αδυναμία του καπιταλιστικού συστήματος, στο σύνολό του που βρίσκεται πλέον, το αργότερο από τις αρχές της δεκαετίας του '90, υπό τον πλήρη έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος με

πρωταγωνιστές τις περιώνυμες αγορές, το κερδοσκοπικό κεφάλαιο και τους Οίκους Αξιολόγησης.

Ενόψει της πολιτικής αποπροσανατολισμού που ακολουθούν τόσο οι ασκούντες την εξουσία όσο και τα τηλεκατευθυνόμενα ΜΜΕ, επικοινωνιακή κατάκτηση αποτελεί η εμπεριστατωμένη έρευνα της κυρίας Κρυσταλίας Πατούλη με αντικείμενο τα αίτια της κρίσης και το τι μέλλει γενέσθαι, έρευνα την οποία ξεκίνησε το 2010 με συμμετοχή εκατόν ογδόντα προσώπων από το χώρο των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, οι απόψεις των οποίων δημοσιεύονται στο tnxs.gr αλλά και στον παρόντα έντυπο τόμο, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση και εμβάθυνση του δημόσιου διαλόγου, βασική προϋπόθεση για την κατανόηση των απώτερων αιτίων της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κρίσης που ταλανίζει από το 2008 και εντεύθεν τη χώρα μας.

Αν και οι θεωρητικές προσεγγίσεις των ερωτηθέντων διαφέρουν μεταξύ τους, κοινό σημείο αναφοράς είναι η διαπίστωση ότι η κρίση δεν είναι αποκλειστικά ελληνικής κοπής, αλλά αφορά το σύνολο του καπιταλιστικού συστήματος και πως η χώρα μας αντιμετωπίστηκε ως πειραματόζωο, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπήρξαν και συνεχίζουν να υφίστανται ενδογενή δομικής φύσης αίτια, τα οποία, ανεξάρτητα από τη σημερινή κρίση, εμποδίζουν την όποια αναπτυξιακή διαδικασία της οικονομίας.

Η διαπίστωση, ωστόσο, ότι η οικονομική κρίση αφορά το σύνολο του καπιταλιστικού συστήματος, μηδέ εξαιρουμένων των αναδυόμενων οικονομιών (Κίνα, Ινδία και Βραζιλία), δεν μπορεί να αποτελέσει συγχωροχάρτι για την ανικανότητα του ελληνικού πολιτικού συστήματος, το οποίο, επί δεκαετίες, αδιαφόρησε συνειδητά για το μέλλον της χώρας, εξυπηρετώντας πρωτίστως οικεία αλλά και αλλότρια οικονομικά και εξουσιαστικά συμφέροντα. Είναι αλήθεια ότι η πολιτική που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις μετά τη Μεταπολίτευση, παραπέμποντας τις αναγκαίες δομικές αλλαγές στην οικονομία και στη λειτουργία του κράτους στις λεγόμενες «ελληνικές καλένδες», οδήγησε στα αδιέξοδα που βιώνουμε σήμερα ως χώρα, αντιμέτωποι με τα αρπακτικά της Τρόικας και τον κίνδυνο πτώχευσης της χώρας, ο οποίος βρίσκεται «ante portas», παρά τις εξ αντιθέτου διαπιστώσεις της κυβέρνησης και της επίκλησης του ανεκδιήγητου έως και γελοίου «succes story» του πρωθυπουργού της χώρας!

Όπως διαπιστώνεται καθημερινά, το σύστημα των πελατειακών σχέσεων, της φοροδιαφυγής και της μίζας «ζει και βασιλεύει», καθώς οι υφι-

στάμενοι μηχανισμοί ελέγχου του κράτους αδυνατούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά νοοτροπίες και πρακτικές απάτης που τείνουν να εξελιχθούν σε συστατικό στοιχείο κοινωνικοπολιτικής συμπεριφοράς του Νεοέλληνα.

Η κρίση στη χώρα μας δεν είναι μόνο οικονομική. Αφορά το σύνολο της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου. Έχοντας αναδείξει, ιδιαίτερα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, το χρήμα και τη βόλεψή μας σε υπέρτατη αξία, υποσκάπτομε εμείς οι ίδιοι καθημερινά τα θεμέλια της κοινωνίας μας, ακολουθώντας πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς που δεν συνάδουν με την ιστορία και τους αγώνες του λαού μας, αλλά, αντίθετα, υποθηκεύουν το μέλλον μας. Είναι καιρός να αντιμετωπίσουμε με αποφασιστικότητα και συνέπεια τα προβλήματα που οδηγούν πλέον τη χώρα στο χείλος του γκρεμού, με την ελπίδα ότι η κρίση και οι συνέπειές της θα μας βοηθήσουν να ξεπεράσουμε τις αδυναμίες και να χαράξουμε συλλογικά μια νέα πορεία, μακριά από εθνοκεντρισμούς, ανέξοδους φασιστοειδείς λεονταρισμούς και συμπλεγματικές συμπεριφορές που υπονομεύουν αυτό που θα μπορούσαμε να είμαστε, τόσο εντός όσο και εκτός της Ελλάδας, αν είχαμε γνώση και επίγνωση της ιστορίας και των αγώνων του πολυδοκιμασμένου λαού μας.

Αυτή η ακτιβιστική πρωτοβουλία της κυρίας Πατούλη, να συγκεντρώσει, υπό τη μορφή συνεντεύξεων και άρθρων, τις απόψεις ανθρώπων του πνεύματος σχετικά με την κρίση και να τις εκδώσει αποτελεί, χωρίς τις όποιες περιστροφές, σημαντική πολιτική πράξη, απαραίτητη για την προώθηση του διαλόγου στους κόλπους της ελληνικής διανόησης αλλά και ευρύτερα, προκειμένου να υπάρξει και από ελληνικής πλευράς συμμετοχή στον πανευρωπαϊκό διάλογο που δρομολογήθηκε με τη δημοσίευση της Διακήρυξης-Έκκλησης για μια Ευρώπη της Ισότητας¹, η οποία είναι μία απάντηση στην παρούσα έρευνα και κυκλοφορεί σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Είναι καιρός να ενώσουμε τις φωνές μας σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, με την ελπίδα ότι θα ανοίξει ο δρόμος για συλλογική δράση.

1. Η Διακήρυξη-Έκκληση στηρίζεται σε κείμενο των Karl Heinz Roth και Ζήση Δ. Παπαδημητρίου με τίτλο *Die Katastrophe verhindern. Manifest für ein egalitäres Europa (Να αποφύγουμε την καταστροφή: Μανιφέστο για μια Ευρώπη της Ισότητας)* που κυκλοφορεί ήδη στα γερμανικά από τις εκδόσεις Nautilus του Αμβούργου και στα ελληνικά από τις εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ της Θεσσαλονίκης.

Το παρόν βιβλίο, εστιάζοντας στον χωρίς παρωπίδες διάλογο, δίνει στον αναγνώστη τη δυνατότητα να αξιολογήσει ο ίδιος τα γεγονότα, μακριά από επεμβάσεις χειραγωγικού χαρακτήρα που διαστρεβλώνουν την αλήθεια, εμποδίζοντας τις διαδικασίες συγκρότησης συλλογικής συνείδησης, εκ των ων ουκ άνευ για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αιτίων αλλά και των συνεπειών της κρίσης.

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ • ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΜΟΣ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΛΕΖΟΣ, πρωταγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης, από τους ιδρυτές του ακτιβισμού στην Ευρώπη, συγγραφέας και πολιτικός*

Η Ελλάδα μαστίζεται από οικονομική κρίση και πλήττεται από κρίση στους δεσμούς της

14 Νοεμβρίου 2011

1. Η οικονομική κρίση η οποία μαστίζει την Ελλάδα είναι τριπλή
Κρίση στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο, κρίση στα δημόσια οικονομικά, και κρίση στην οικονομία της χώρας.

1.1. Η κρίση στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο

Η κρίση στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο είναι ενδογενής και εξωγενής. Ενδογενή κρίση είχαμε το 1999 με μια πρωτόφαντη διόγκωση στις τιμές των μετοχών των εισηγμένων στο ελληνικό χρηματιστήριο. Κρίση υπάρχει και από το 2008 και εξακολουθεί έως σήμερα, ως συνέπεια εξωγενών αιτιών.

Και στις δύο περιπτώσεις η αιτία είναι η ίδια. Η διαστροφή του ρόλου του χρήματος. Το χρήμα εφευρέθηκε ως μέσον ανταλλαγής αξιών. Το ίδιο το χρήμα δεν παράγει αξίες. Μόνο οι εργαζόμενοι παράγουν αξίες. Από τη στιγμή, όμως, που αλλάζουν το ρόλο του οι ιδιοκτήτες του, τότε επέρ-

* Η συγκεκριμένη συνέντευξη του Μανώλη Γλέζου στην Κρυστάλια Πατούλη για το tvxs.gr διαβάστηκε μεταφρασμένη αυτούσια στον Χορστ Ράιχενμπαχ στη συνάντησή του με τον Μανώλη Γλέζο στις 20 Νοεμβρίου του 2010, και δημοσιεύτηκε στη Γαλλία, από το Κίνημα της Νάντης (jesuisgrec.blogspot.com), και από τον Jose Manuel Lamarque (helpthegreekpeople.blogspot.com), αλλά και σε άλλα Μέσα, και συζητήθηκε σε γαλλικά ΜΜΕ.

χεται και η κρίση στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο. Τα κράτη τότε σπεύδουν να το σώσουν με χρήματα, είτε από τον Δημόσιο κορβανά είτε από φόρους σε βάρος του λαού. [...]

Η μόνη λύση στο πρόβλημα είναι όχι μόνο η εθνικοποίηση των Τραπεζών, αλλά η κοινωνικοποίησή τους, ώστε να σταματήσει ο τοκογλυφικός χαρακτήρας τους.

1.2. Η κρίση στα δημόσια οικονομικά

Η Ελλάδα πάσχει μονίμως στα δημόσια οικονομικά της. Το δημοσιονομικό της έλλειμμα είναι μόνιμο και αποτελεί το πρόσχημα για να δικαιολογήσει την ανάγκη δανείων.

Η αιτία γι' αυτό τον οικονομικό εκτραχηλισμό είναι ότι ο κρατικός μηχανισμός μετατρέπεται σε κομματικό μηχανισμό ανάλογα με το ποιο από τα δύο κόμματα της εξουσίας θα κερδίσει τις εκλογές, οπότε προσλαμβάνει και διορίζει τους ημετέρους στο Δημόσιο.

Τα έσοδα είναι πάντοτε ελλειμματικά, διότι με τις φοροαπαλλαγές, με την τεράστια φοροδιαφυγή, την οποία ανέχεται το καθεστώς των ημετέρων, και τη μη φοροείσπραξη, για τον ίδιο λόγο, διαφεύγουν τεράστια ποσά.

Στα έξοδα υπάρχει δυναμική διασπάθιση. Μεγάλος αριθμός συμβούλων για τον πρωθυπουργό, τους υπουργούς, τους υφυπουργούς, τους γενικούς γραμματείς και τους διευθυντές των υπουργείων. Ανάλογος αριθμός υψηλόμισθων, αργόμισθων, πολυθεσιτών υπαλλήλων λυμαίνεται το Δημόσιο.

Τα αποθεματικά των ασφαλιστικών ταμείων χρησιμοποιούνται από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, με πολύ χαμηλό τόκο, για κάλυψη διαφόρων αναγκών του Δημοσίου, αλλά και για αγορά ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, ενώ οι οφειλές των διαφόρων Οργανισμών του Δημοσίου προς το ΙΚΑ δεν καταβάλλονται.

Πέρ' απ' όλ' αυτά, υπάρχει φοβερή διαφορά ανάμεσα στην άμεση και στην έμμεση φορολογία, η οποία ανέρχεται στο 75% των φόρων και βαρύνει πάντοτε τον φτωχό λαό.

Η μόνη λύση στην κακή διαχείριση είναι η σωστή, δίκαιη διαχείριση και η πάταξη της φοροαπαλλαγής και η σύλληψη της φοροδιαφυγής.

1.3. Η κρίση στην οικονομία της χώρας

Μόνιμη κρίση υπάρχει στην οικονομία της Ελλάδας, από το γεγονός

ότι η οικονομία της είναι μεταπρατική και δεν στηρίζεται σε πρωτογενείς βάσεις.

Δεν έχει βαριά βιομηχανία, η αγροτική της οικονομία είναι αναιμική και επιδοτούμενη και η ενέργειά της εισάγεται στο μεγαλύτερο μέρος από το εξωτερικό.

Η αιτία είναι η υπαγωγή της οικονομίας της Ελλάδας στα ολιγοπώλια και μονοπώλια, που δεν επιτρέπουν την πρωτογενή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Η Ελλάδα μπορεί να αναπτύξει βαριά βιομηχανία στηριγμένη στους βωξίτες για παραγωγή αλουμινίου και στο χαλαζία για παραγωγή υαλοπροϊόντων. Μπορεί επίσης να αξιοποιήσει τους χρωμίτες, τα σιδηρομεταλλεύματα, το νικέλιο, τη σμύριδα, τον αμίαντο, τους γαληνίτες, το θειάφι, τον μπετονίτη, την καολίνη, τον περλίτη, τη βαρυτίνη, το μαγγάνιο για τη δημιουργία αξιόλογης βαριάς βιομηχανίας.

Παράλληλα μπορεί να αξιοποιηθούν οι ήπιες και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ώστε όχι μόνο να καλύπτονται οι εσωτερικές ανάγκες, αλλά και να εξάγεται στο εξωτερικό. Η αιολική ενέργεια (άνεμος), η ηλιακή (ήλιος), η υδραυλική (νερό), η γεωθερμική (μάγμα) είναι δυνατόν, αν αξιοποιηθούν, να καλύψει η καθεμία από μόνη της τις ανάγκες της βαριάς βιομηχανίας και της αγροτικής οικονομίας.

Προϋπόθεση για όλ' αυτά είναι η απεξάρτηση από την πολιτική της υποτέλειας.

2. Η κρίση των θεσμών

Στην Ελλάδα ισχύει το αντιπροσωπευτικό κοινοβουλευτικό σύστημα, νοθευμένο στο έπακρο και σε σημείο να εκφυλίζει κάθε έννοια δημοκρατίας.

Η βασική έννοια της συλλογικότητας, χαρακτηριστική αρχή της δημοκρατίας, απουσιάζει εντελώς. Και στην πολιτεία και στην κυβέρνηση κυριαρχεί η μονοκρατορία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν εκλέγεται από τον λαό άμεσα, αλλά από το Κοινοβούλιο. Ο πρωθυπουργός ως μονοκράτωρ αποφασίζει μόνος για τη σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου και για το πότε θα γίνουν εκλογές. Ο κάθε υπουργός αποφασίζει και ενεργεί μόνος. Η μονοκρατορία σ' απόλυτη εφαρμογή.

Η συλλογικότητα νοθεύεται με τις εξουσίες οι οποίες δίνονται στον πρώτο άρχοντα. [...] Δεν υπάρχει, επίσης, διάκριση εξουσιών. Εκλέγεται η Βουλή, η οποία και νομοθετεί και εκλέγει την κυβέρνηση. Η κυβέρνηση και

νομοθετεί και κυβερνά και ορίζει τη δικαστική Αρχή, την οποία δεσμεύει με το κυβερνητικό Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Το εκλογικό σύστημα, με το οποίο διεξάγονται οι εκλογές, δεν είναι η απλή αναλογική, αλλά ένα νοθευμένο εκλογικό σύστημα, το οποίο με το φράχτη του 3% εμποδίζει τη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο και πολιτικών δυνάμεων που δεν συγκεντρώνουν το ποσοστό αυτό. Στην ουσία, καταργείται η έννοια της αντιπροσωπευτικότητας την οποία πρεσβεύει το κυρίαρχο σύστημα διακυβέρνησης της χώρας.

Το πιο εξωφρενικό, όμως, είναι ότι από τα κόμματα που θα υπερβούν το 3% και θα βρίσκονται στη Βουλή αφαιρούνται 40 έδρες και προσφέρονται στο πρώτο κόμμα, ώστε να αποκτήσει τη δεδηλωμένη και να γίνει κυβέρνηση. Η ισότητα την οποία διακηρύσσει αυτό το ίδιο το Σύνταγμα, το οποίο εκφράζει το σημερινό πολιτικό κατεστημένο, καταργείται κατάφωρα.

Για όλους αυτούς τους λόγους έχει αρχίσει και δημιουργείται ένα αξιόλογο κίνημα, σ' όλη την Ελλάδα, το οποίο επιδιώκει αυτό που ορίζεται στο πρώτο άρθρο του Συντάγματος: «Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία».

Αγωνίζεται, δηλαδή, να γίνει πραγματικότητα και να κυριαρχήσει η αρχή: «Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από τον Λαό, ανήκουν στον Λαό και ασκούνται από τον ίδιο τον Λαό».

Για τον τρόπο που θα γίνει η άσκηση της εξουσίας έχει αρχίσει η έρευνα και η μελέτη και έχουν κατατεθεί οι πρώτες προτάσεις για να σταματήσει ο σφετερισμός της λαϊκής κυριαρχίας, όπως:

Θεμέλιο της εξουσίας είναι οι λαϊκές συνελεύσεις.

Όλα τα εκτελεστικά όργανα, που εκλέγονται με την απλή αναλογική, δεν αποφασίζουν, αλλά υλοποιούν τις αποφάσεις των συνελεύσεων. Η θητεία τους είναι ενιαύσια και μπορούν να ανακληθούν όποτε αποφασίσει η λαϊκή συνέλευση.

Διαχωρισμός των εξουσιών.

Καταργούνται οι εξ επαγγέλματος πολιτικοί.

Αποκλείεται η εκλογή για δεύτερη φορά στο ίδιο όργανο.

Συμπερασματικά

Με βάση τα παραπάνω, η ουσιαστική αιτία που έχει φέρει την Ελλάδα σ' αυτή την κατάσταση, με την οικονομική κρίση και την κρίση θεσμών, είναι η έλλειψη εθνικής κυριαρχίας.